

HÄTÄ- JA ENSIAPUTILANTEIDEN OPAS DENTOPOLIKSEN OPETUSHAMMASHOITOLAAN

Laura Haavisto, Tinja Hannula & Milja Kivistö

Opinnäytetyö 2018

Suun terveydenhuollon tutkinto-ohjelma

Lukijalle

Tässä oppaassa käsittelemme yleisimpiä hätä- ja ensiaputilanteita. Opas on opinnäytetyön tuotos. Oppaamme tarkoituksena on antaa selkeät toimintaohjeet erilaisten hätä- ja ensiaputilanteiden tunnistamiseen ja hallintaan.

Oppaan alussa käydään läpi tilannearvion ja hätäilmoituksen tekeminen, elottoman henkilön elvyttäminen ja tajuttoman henkilön ensiapu. Tämän jälkeen esitellään ensiaputilanteissa käytettävät välineet ja niiden oikeaoppinen käyttö. Lopuksi esitellään yleisimpiä hätä- ja ensiaputilanteita, joissa näitä taitoja ja välineitä saatetaan tarvita.

Tilanteet on esitetty sisällysluettelossa aakkosjärjestyksessä, jotta tiedon löytäminen olisi mahdollisimman helppoa. Opas on ensisijaisesti tarkoitettu itseopiskelumateriaaliksi ja se kannattaa käydä ajoittain läpi osaamisen vahvistamiseksi ja muistin virkistämiseksi. Oppaamme löytyy Dentopoliksessa käytössä olevasta Effic-potilastietojärjestelmästä. Oppaan lopusta löydät pohjapiirrokset Dentopoliksen jokaisesta kerroksesta. Niistä näet hätäpoistumisteiden sekä palohälyttimien ja sammutuslaitteiden sijainnit. Suosittelemme myös osallistumaan opetushammashoitolassa järjestettävään turvallisuuskävelyyn, jossa hätä- ja ensiaputilanteiden hallintaan käytetyt laitteet ja tarvikkeet ja niiden sijainnit tulevat paremmin tutuiksi.

Oppaassa esitettyjen ohjeiden oikeellisuuden on tarkistanut ensihoidon ammattiopettaja sekä ensiavun ja terveystiedon kouluttaja (ETK) Kai Mäntykenttä marraskuussa 2018.

Oppaassa käytettyjen valokuvien luvaton kopiointi on kielletty. Valokuvat: ©Milja Kivistö

SISÄLLYS

1	TILANNEARVION TEKEMINEN JA SYSTEMAATTINEN TUTKIMINEN	4
2	ENSIAPUTILANTEISSA KÄYTETTÄVÄT VÄLINEET	5
3	LISÄAVUN HÄLYTTÄMINEN JA HÄTÄILMOITUKSEN TEKEMINEN	7
4	ELVYTYS JA DEFIBRILLOINTI	8
5	TAJUTON IHMINEN	11
6	AIVOVERENKIERTOHAIRIÖT.....	12
7	ANAFYLAKTINEN REAKTIO	13
8	ASTMAKOHTAUS	14
9	EPILEPTINEN KOHTAUS	15
10	HAAVAT	16
11	MURTUMAT	17
12	MYRKYTYKSET.....	18
13	NYRJÄHDYKSET	19
14	PALOVAMMAT	20
15	PISTOTAPATURMAT	21
16	RINTAKIPU.....	22
17	SILMÄVAMMAT.....	23
18	SOKKI.....	24
19	TULIPALO JA POMMIUHKAUS.....	25
20	VERENSOKERIN MUUTOKSET	26
21	VIERASESINE HENGITYSTEISSÄ	27
22	VÄKIVALTAINEN ASIAKAS	29
	KUVALIITTEET	31

1 TILANNEARVION TEKEMINEN JA SYSTEMAATTINEN TUTKIMINEN

Ensiapu- tai hätätilanteesta tehty nopea tilannearvio auttaa selvittämään avun tarpeen ja hallitsemaan tilanteen paremmin. Jos olet tilanteessa yksin, pyri hälyttämään lisääpua ja soita tarvittaessa hätänumeroon 112. Jos tilanteessa on useampi auttaja, tulee tehtävävastuu jakaa kunkin kykyjen ja taitojen mukaan.

Tilannearvion tekeminen sairauskohtaus-/tapaturmatilanteessa:

- Selvitä ensin, mitä on tapahtunut.
- Selvitä apua tarvitsevien määrä ja vammojen vakavuus.
- Älä vaaranna omaa tai muiden henkeä antaessasi apua.
- Pelasta välittömässä hengenvaarassa olevat.
- Tee hätäilmoitus 112 ja hälytä lisääpua.
- Siirrä loukkaantuneet turvalliseen tilaan.
- Varoita muita.
- Aloita hätäensiapu.

Potilaan systemaattinen tutkiminen:

Potilaan tila voidaan arvioida esimerkiksi ABCDE-protokollaa mukaisesti, jolloin huomio keskittyy olennaisiin ja tärkeisiin asioihin. Protokollan mukaan autettavalta huomioidaan seuraavat asiat:

A = Airway (Hengitystiet)

B = Breathing (Hengitys)

C = Circulation (Verenkierto)

D = Disability (Tajunnan taso ja neurologinen tila)

E = Environmental control/Exposed (Ympäristötekijöiden hallinta/kehon paljastaminen)

2 ENSIAPUTILANTEISSA KÄYTETTÄVÄT VÄLINEET

Defibrillaattori

Defibrillaattoria käytetään elvytystilanteessa normaalin sydämen rytmin palauttamiseksi. Dentopoliksessa käytetään ns. neuvovia defibrillaattoreita, jotka analysoivat automaattisesti potilaan sydämen rytmin ja antavat toimintaohjeita elvyttäjälle. Elvyttäjän täytyy ainoastaan osata diagnosoida elvytyksen tarve eli elottomuus, kiinnittää defibrillaattorin elektrodit elvytettävän kehoon laitteesta löytyvän ohjeen mukaisesti ja antaa painelu-puhalluselvytystä. Defibrillaattorin elektrodien kiinnityskohdat ovat oikean solisluun alla ja vasemmassa kyljessä. Opetushammashoitolassa on kaksi defibrillaattoria, joista toinen sijaitsee klinikkasalissa, Markuksen aukion ulkopuolella olevalla käytävällä, lasiseinän vieressä, ja toinen poliklinikan työtilassa. Defibrillaattorin käyttöä ja painelu-puhalluselvytystä kannattaa ajoittain harjoitella osaamisen vahvistamiseksi.

Adrenaliini-injektori (EpiPen)

Adrenaliinia voi joutua antamaan potilaalle tilanteessa, jossa tälle on tullut voimakas allerginen reaktio tai anafylaktinen sokki. Adrenaliini annetaan potilaan reiden ulkoreunaan adrenaliini-injektorilla käyttäen. Injektori otetaan pois muovisesta suojakotelostaan ja siihen tartutaan tukevasti. Toisella kädellä avataan sininen turvakorkki. Älä aseta peukaloasi injektorin päähän, jotta et vahingossa pistä sillä itseäsi. Injektori napautetaan 90 asteen kulmassa potilaan reiteen, jolloin injektorista tulisi kuulua napsahdus. Pidä injektoria paikallaan 10 sekunnin ajan. Kun sen tarkistusikkuna on muuttunut tummaksi, ota injektorin pois reideltä ja hiero pistoskohtaa kymmenen sekunnin ajan. Hävitä käytetty injektorin turvallisesti. Adrenaliini-injektorin löytää opetushammashoitolan ensiapukaapista, joka sijaitsee Markuksen aukiolla. Adrenaliini-injektorien käyttöä kannattaa ajoittain harjoitella osaamisen vahvistamiseksi. Adrenaliini-injektorilla kutsutaan myös nimellä adrenaliinikynä.

Opetushammashoitolan ensiapukaappi Markuksen aukiolla.

Kuvassa joitakin ensiapukaapin tarvikkeita, mm. EpiPen Jr. -adrenaliinikynä, silmähuuh-
telupullo, glukoosivalmisteet ja nitrot.

3 LISÄAVUN HÄLYTTÄMINEN JA HÄTÄILMOITUKSEN TEKEMINEN

Kuka tahansa voi tehdä hätäilmoituksen, jos tilanne sitä vaatii. Soittajan ei tarvitse olla hoitohenkilökuntaan tai pelastustoimeen kuuluva henkilö. Hätäilmoitus tulee tehdä viipymättä numeroon 112, kun kyseessä on terveyttä tai henkeä uhkaava tilanne, tai kun sellaista epäillään. Muista, että hätäkeskuspäivystäjä pystyy myös arvioimaan avun tarpeen kysymyksiinsä saamien vastausten perusteella sekä antamaan ohjeita hätätilanteessa.

Hälytä lisäapua muilta samassa tilassa työskenteleviltä, jos mahdollista, ja aloita hätäensiapu kykyjesi mukaan.

Hälytä lisäapua työpaikalta

Soita: (0) 112

Kerro:

- **Nimesi**
- **Mitä on tapahtunut**
- **Missä: Hammashoitola Dentopolis, Aapistie 3, Oulu**

Seuraa annettuja ohjeita ja vastaa sinulle esitettyihin kysymyksiin

Lopeta puhelu vasta luvan saatuasi

Varmista, että joku on opastamassa auttajat paikalle

4 ELVYTYS JA DEFIBRILLOINTI

Elvytys on tarpeen tilanteessa, jossa henkilö on eloton. Eloton henkilö ei reagoi herätelyyn eikä hän hengitä normaalisti tai lainkaan edes silloin, kun hengitystiet on avattu. Elvytys tulee aloittaa tällöin viipymättä. Elvytys tulee suorittaa niillä taidoilla ja niillä keinoin, jotka tapahtumahetkellä ovat käytössä. Elvytyksen voi suorittaa joko painelu-puhallustekniikalla tai pelkästään painelemalla. Elvytyksessä tulee käyttää apuna defibrillaattoria, jos sellainen on käytettävissä. Painelu-puhalluselvytys kannattaa opetella, vaikka käytössä olisikin defibrillaattori, sillä laite ohjeistaa siihen. Opetushammashoitossa defibrillaattorit löytyvät Markuksen aukion läheiseltä käytävältä ja poliklinikan työtilasta.

Painelu-puhalluselvytys:

Aikuinen:

- Aseta potilas selinmakuulle tukevalle alustalle.
- Laita oman käden kämmenen tyvi rintalastan keskelle ja toinen käsi käden päälle.
- Painele voimakkaasti 30 kertaa käsivarret suorina, niin että rintakehä painuu n. 5 cm. Anna rintakehän nousta kokonaan painallusten välissä, mutta älä anna otteesi irrota autettavan rintalastalta. Painelutaajuus on 100-120 painallusta minuutissa.
- Puhallusta varten, kohota potilaan leukaa ylös ja taivuta pää taakse. Sulje sieraimet puristamalla niitä toisen käden peukalolla ja etusormella.
- Aseta suusi elvytettävän suulle tiiviisti ja puhalla kaksi (2) rauhallista puhallusta ja seuraa samalla rintakehän liikkumista.
- Jatka painelu-puhalluselvytystä rytmillä 30 painallusta - 2 puhallusta.
- Jatka elvytystä, kunnes paikalle saapuu ammattiauttaja, potilas virkoaa, omat voimasi loppuvat tai joku tulee tilallesi jatkamaan elvytystä.

Lapsi (1-vuotias - murrosikäinen):

- Avaa hengitystiet kohottamalla yhdellä kädellä tai kahdella sormella elvytettävän leuan kärkeä ylöspäin.
- Taivuta päätä taaksepäin toisella kädellä otsaa samalla painaen. Varo taivuttamasta lapsen päätä liikaa.
- Aseta suusi elvytettävän suulle tiiviisti.
- Aloita elvytys puhaltamalla 5 kertaa. Puhalla vain sen verran, että näet rintakehän kohoavan. Puhalluksen kesto on noin 1 sekunti. Mitoita puhalluksen voimakkuus lapsen fysiologisen koon mukaan.
- Painele lapsen rintalastaa **yhden käden kämmenen tyvellä** 30 kertaa.
- Jatka sitten puhaltamalla kaksi (2) kertaa ja painamalla 30 kertaa.
- Jatka elvytystä, kunnes paikalle saapuu ammattiauttaja, potilas virkoaa, omat voimasi loppuvat tai joku tulee tilallesi jatkamaan elvytystä.

Vauva (alle 1-vuotias):

- Avaa hengitystiet kohottamalla vauvan leukaa varovasti yhdellä sormella.
- Taivuta vauvan päätä varovasti ja vain vähän taaksepäin.
- Peitä omalla suulla vauvan sekä suu että nenä ja puhalla hyvin kevyesti vain sen verran, että rintakehä lähtee kohoamaan. Puhalla 5 kertaa.
- Painele vauvan rintalastaa **vain kahta sormeaa** käyttäen. Painele 30 kertaa.
- Jatka sitten puhaltamalla 2 kertaa ja painamalla 30 kertaa.
- Jatka elvytystä, kunnes paikalle saapuu ammattiauttaja, potilas virkoaa tai joku tulee tilallesi jatkamaan elvytystä.

Elvytysasento (aikuinen).

Defibrillointi:

- Kiinnitä defibrillaattorin itseliimautuvat elektrodit potilaan iholle ja kytke virta päälle, jolloin laite analysoi potilaan sydämen rytmin.
- Toinen elektrodi kiinnitetään oikean solisluun alle ja toinen vasempaan kylkeen. Elektrodien oikeat kiinnityskohdat löytyvät myös defibrillaattorin ohjeesta.
- Toimi defibrillaattorin antamien ohjeiden mukaan.
- Huomioi, että defibrillaattori ohjeistaa sinua antamaan välillä painelu-puhallus-elvytystä.

Opetushammashoitolan defibrillaattori Markuksen aukion läheisyydessä. Taustalla ensiapukaappi.

5 TAJUTON IHMINEN

Oireet:

- Henkilö menettää äkisti tai on menettänyt tajuntansa ja näyttää nukkuvalta.
- Henkilö ei herää ravisteluun ja puhutteluun, mutta hengittää itse normaalisti.

Ensiapu:

- Yritä herätellä henkilöä ravistelemalla ja puhuttelemalla.
- Jos tämä ei herää, soita 112.
- Avaa viipymättä hengitystiet kohottamalla tajuttoman leukaa ylös ja painamalla päätä taaksepäin, ja arvioi tämän hengitystä.
- Jos tajuton hengittää normaalisti, käännä hänet kylkiasentoon.
- Seuraa tajuttoman hengitystä ja tajunnan tasoa ammattiavun saapumiseen saakka ja ilmoita muutoksista hätäkeskukseen.
- Älä laita tajuttoman suuhun mitään.

Hengitysteiden avaaminen.

Kylkiasento.

6 AIVOVERENKIERTOHAIRIÖT

Oireet:

- Toisen puolen ylä- tai alaraajan ohimenevä heikkous.
- Toisen kasvopuoliskon alaosan halvausoire (esimerkiksi toinen suupieli roikkuu).
- Vaikeus tuottaa tai ymmärtää puhetta.
- Toisen silmän näön hämärtyminen.
- Huimaus, johon liittyy näkeminen kahtena (kaksoiskuvat), nielemisvaikeus tai vaikeus muodostaa sanoja.

Selvitä tilanne:

- Pyydä henkilöä hymyilemään tai irvistämään. Ovatko kasvot symmetriset?
- Pyydä henkilöä ojentamaan molemmat käsivarret kohtisuorana eteenpäin ja toistamaan yksinkertainen lause. Onko toinen käsivarsi toista alempana? Onko puhe puuromaista?
- Tartu henkilöä molemmista käsistä ja pyydä häntä puristamaan käsiäsi. Onko toisen käden puristusvoima heikompi?

Ensiapu:

- Rauhoita autettavaa ja aseta lepoasentoon.
- Soita 112.
- Apua odotellessa tarkkaile autettavan tilaa (taju, hengitys) ja ilmoita mahdollisista muutoksista hätäkeskukseen.

Voit esimerkiksi pyytää henkilöä nostamaan molemmat kädet ylös, hymyilemään ja sanomaan "Tänään on hyvä päivä".

7 ANAFYLAKTINEN REAKTIO

Oireet:

- Voimakas kihelmöinti ja kutina
- Ihossa nokkospaukamia, punoitusta ja turvotusta
- Äänen käheytyminen ja hengityksen vinkuminen ja vaikeutuminen
- Kiihtynyt pulssi
- Vatsan kouristelu, mahdollinen oksentelu tai ripulointi
- Verenpaineen lasku ja rytmihäiriöt --> potilas hengenvaarassa!

Anafylaktinen reaktio kehittyy huippuunsa 10-30 minuutissa.

Ensiapu:

- Uhkaavassa tilanteessa soitto 112.
- Ensihoitona adrenaliini: Jext- tai EpiPen-autoinjektorin reisilihakseen.
- Pistokohtaa ei ole tarvetta saada paljaaksi tai puhdistaa, pistä adrenaliini vaatteiden (housujen) läpi.
- Toimi autoinjektorin ohjeiden mukaan. Ota injektorista tiukka ja turvallinen pisto-ote (älä pidä peukaloasi injektorin päässä).
- Anna tarvittaessa toinen adrenaliiniannos 20 minuutin kuluessa.

EpiPen-autoinjektorin pistokohta ja pisto-ote.

8 ASTMAKOHTAUS

Oireet:

- Hengityksen vaikeutuminen ja vinkuva uloshengitys
- Vaikeutunut puhe
- Huulien sinerrys

Ensiapu:

- Kysy, tarvitaanko apua.
- Auta henkilöä ottamaan oma lääkkeensä (esim. astmalääke).
- Auta henkilöä eteenpäin nojaavaan tai puoli-istuvaan asentoon.
- Jos oireet eivät helpota, soita 112.

Eteenpäin nojaava asento

9 EPILEPTINEN KOHTAUS

Oireet:

- Tajunnan menetys
- Vartalon jäykistyminen tai nykivät kouristukset
- Henkilö voi virtsata tai ulostaa alleen
- Suusta voi tulla verta, jos kohtauksen saanut on purrut kieleensä

Kouristelu kestää yleensä vain 1-2 minuuttia.

Ensiapu:

- Huolehdi, että kohtauksen saanut ei tipu hoitotuolista tai kolhi päätänsä, mutta älä yritä estää kouristelua äläkä laita tämän suuhun mitään.
- Soita hätänumeroon, jos epilepsiaa sairastavan henkilön kouristelu kestää yli 5 minuuttia tai kohtaus uusiutuu ennen kuin hän on toipunut edellisestä kohtauksesta.
- Jos et tiedä, onko henkilöllä epilepsia, soita hätänumeroon 112 annettuasi välittömän ensiavun.
- Käännä henkilö kylkiasentoon heti, kun kouristukset vähenevät.
- Varmista, että henkilö pystyy hengittämään esteettä ja ilmavirta tuntuu.

Pään tukeminen hellästi.

10 HAAVAT

Oireet:

- Ihoon tai limakalvoon tullut vaurio tai vamma, johon voi myös liittyä syvempien kudosten tai sisäelinten vammoja.
- Voidaan luokitella: naarmu- tai pintahaava, viiltohaava, pistohaava, ruhjehaava, ampumahaava tai puremahaava.

Ensiapu:

- Puhdista haava liasta viileän ja juoksevan veden alla.
- Tyrehdytä verenvuoto painamalla vuotokohtaa.
- Suojaa haava suojasidoksella.
- Soita tarvittaessa 112.
- Seuraa autettavan tilaa ammattiavun saapumiseen saakka.

11 MURTUMAT

Oireet:

- Kipu ja turvotus vammakohtassa
- Murtunutta kohtaa ei pysty kunnolla liikuttamaan
- Avomurtumassa verenvuoto
- Umpimurtumassa sisäinen verenvuoto, joka aiheuttaa alueen turvotusta
- Raaja voi olla virheasennossa
- Sokin oireita (mm. kylmähikisyys, levottomuus ja sekavuus, nopea syke)

Ensiapu:

- Jos kyseessä avomurtuma, tyrehdytä verenvuoto.
- Tue murtunut raaja liikkumattomaksi ja mahdollisimman kivuttomaan asentoon, mutta älä liikuta loukkaantunutta tarpeettomasti äläkä oikaise raajan virheasentoa.
- Jos kyseessä yläraajan murtuma, autettava voi itse kannatella murtunutta raajaa kehoansa vasten tai käyttää esimerkiksi kolmioliinaa, jolloin käsi saadaan liikkumattomaksi.
- Muista pitää autettava lämpimänä.
- Huolehdi autettava jatkohoitoon tai soita 112.

Loukkaantunutta raajaa voi tukea myös omaa kehoaan vasten.

12 MYRKYTYKSET

Oireet:

- Pahoinvointi
- Oksentelu
- Iho-oireet
- Tokkuraisuus
- Päänsärky
- Huimaus
- Hengenahdistus
- Sydämen tykytys
- Pahimmassa tapauksessa kouristelu ja tajuttomuus

Ensiapu:

- Selvitä myrkytyksen aiheuttaja ja millä tavalla se on elimistöön joutunut (hengitettynä, pistettynä, nieltynä tai imeytettynä).
- Selvitä milloin altistus on tapahtunut, millaisesta määrästä on kyse ja miksi myrkytys on tapahtunut.
- Jos oireet ovat vakavat, soita 112.
- Soita tarvittaessa lisätietoa saadaksesi Myrkytystietokeskukseen (24h/vrk), [puh. 0800-147 111 \(maksuton puhelu\)](tel:0800147111)

13 NYRJÄHDYKSET

Oireet:

- Kipu ja turvotus vammakohdassa
- Mahdollisesti mustelma vamma-alueella
- Vammakohtaa ei pysty käyttämään normaalisti

Ensiapu:

Kahden K:n sääntö:

- **Kompressio** eli puristus tai painaminen
 - Paina tai purista vammakohtaa, jotta verenvuoto estyisi ja turvotus vähenisi.
- **Kylmä**
 - Jäähdytä vammakohtaa kylmällä, mutta älä laita kylmää suoraan iholle.
- Huolehdi autettava jatkohoitoon tai soita tarvittaessa 112.

14 PALOVAMMAT

Oireet:

- Ihon ja mahdollisesti sen alla olevien kudosten vaurioituminen lämmön tai syövyttävän kemiallisen aineen johdosta.
- **Pinnallinen palovamma:** 1. asteen palovammassa iho on punoittava, kuiva ja arka kosketukselle ja siinä voi esiintyä kirvelevää kipua. 2. asteen palovammassa iho on todella kivulias ja iholle voi muodostua rakkuloita.
- **Syvä palovamma:** 3. asteen palovammassa iho punoittaa, on turvonnut ja siihen muodostuu rakkuloita. Jos iho on palanut todella pahoin, iho on kuiva ja väriltään harmaa, helmenvalkoa tai tumma. Iho ei tunne kipua, koska hermopäätteet ovat kuolleet.

Ensiapu:

Pinnalliset 1. ja 2. asteen palovammat:

- Jäähdytä aluetta viileällä vedellä 10-15 minuutin ajan, kunnes kipu lakkaa.
- Älä puhko mahdollisia rakkuloita.
- Peitä palovamma-alue steriilillä siteellä tulehduksen estämiseksi.
- Jos palovamma-alue on laaja, ohjaa henkilö lääkärin vastaanotolle.

Syvä 3.asteen palovamma:

- Soita 112.
- Jäähdytä aluetta viileän veden alla 10-15 minuutin ajan.
- Älä puhko iholle esiintyviä rakkuloita.
- Älä irrota iholle kiinni palaneita aineita, äläkä riisu palaneita vaatteita.
- Varo, ettei autettava jäähdy liikaa, vaan pidä hänet lämpimänä.
- Seuraa autettavan tilaa ammattiauttajien saapumiseen saakka.
- Jos potilas menee tajuttomaksi, käännä hänet kylkiasentoon.

Soita 112, jos palovamma on laaja tai syvä ja rakkulainen tai jos palovamma on kasvoissa, nivelissä, limakalvoilla tai hengitysteissä.

15 PISTOTAPATURMAT

Pistotapaturma voi tapahtua jonkin terävän esineen (esim. puudutusruisku, terävä instrumentti) varomattoman käytön tai vahingon seurauksena. Pistotapaturmien ehkäisemiseksi tulee teräviä esineitä käsitellä huolellisesti ja asianmukaisesti.

Oireet ja riskit:

- Mahdollinen verenvuoto
- Mahdollinen veriteitse tarttuva tauti

Ensiapu:

- Huuhtele pistokohtaa juoksevan veden alla 3-5 minuutin ajan.
- Laita alkoholihaude (väh. 70 %, esim. käsihuuhte) pistokohtaan kahden (2) minuutin ajaksi.
- Älä purista pistokohtaa.
- Arvioi tartuntavaara ja tee kirjallinen pistotapaturmailmoitus.
- Selvitä, onko tarpeellista aloittaa tartunnanestolääkitys.

Tarkempaa tietoa pistotapaturmasta sekä siihen liittyvästä ilmoituksesta löytyy alla olevasta linkistä:

https://www.ppshp.fi/dokumentit/_layouts/15/WopiFrame.aspx?sourcedoc=%7BAEBA3752-8B7A-4AF4-836A-FD584869ECC5%7D&file=Toiminta%20ty%C3%B6per%C3%A4isiss%C3%A4%20verialtistustilanteissa.docx&action=default&DefaultItemOpen=1

16 RINTAKIPU

Oireet:

- Laaja-alainen ylävartalon kipu
- Pahoinvointi
- Kylmähikisyys
- Pahimmillaan elottomuus

Ensiapu:

- Soita 112.
- Rauhoittele potilasta.
- Anna 250 mg asetyyლისისილიჰპოო (Disperin®, Aspirin®), jos potilas ei ole allerginen.
- Jos potilaalla on omia nitraattilääkkeitä (Nitro®), avusta niiden ottamisessa.
- Jos potilas menee elottomaksi, aloita elvytys.

17 SILMÄVAMMAT

Vierasesine silmässä:

Oireet:

- Roskan tunne silmässä
- Silmässä tuntuu kipua
- Silmissä tuntuu vetisyyttä
- Valonarkuutta
- Verestystä silmissä
- Silmäluomet voivat olla turvonneet

Silmän huuhtelu

Ensiapu:

- Vältä silmän hieromista.
- Pienemmät roskat poistuvat yleensä kyynelnesteen mukana itsestään.
- Jos roska ei poistu itsestään, tulee potilaan hakeutua lääkärin vastaanotolle.

Syövyttävän aineen aiheuttama silmävamma:

Oireet:

- Silmissä tuntuu kirvelyä ja/tai kipua

Ensiapu:

- Silmä huuhdellaan välittömästi runsaalla vedellä vähintään 10 minuutin ajan (miehellään 30 minuutin ajan).
- Silmäluomia pidetään auki huuhtelun aikana sormien avulla.
- Vesi suunnataan silmän sisäkulmasta ulospäin.
- Huuhtelun jälkeen silmät peitetään puhtaalla siteellä.
- Toimita autettava lääkäriin.

18 SOKKI

Oireet:

- Heikotus ja/tai pahoinvointi
- Kalpeus ja kylmänhikisyys
- Huimaus
- Näön hämärtyminen ja/tai näkökentän kaventuminen

Vakavan sokin oireita:

- Kouristukset pyörtymisen/tajuttomuuden aikana.
- Virtsaaminen tai ulostaminen pyörtymisen/tajuttomuuden aikana.
- Pidempi kuin muutaman minuutin kestoinen tajunnan menetys.

Ensiapu:

- Laita autettava makuuasentoon lepäämään ja nosta tämän jalat ylös, jos mahdollista.
- Jos potilas menee tajuttomaksi, käännä hänet kylkiasentoon.
- Pidä potilas lämpimänä.
- Rauhoittele potilasta keskustellen.
- Potilaalle ei saa antaa mitään syötävää tai juotavaa, vaikka hän niin pyytää.
- Seuraa potilaan vointia ja johdata hänet tarvittaessa jatkohoitoon.

Tajuissaan olevaa sokkipotilasta auttava asento, jossa jalat nostettu ylös.

19 TULIPALO JA POMMIUHKAUS

Dentopoliksen automaattinen paloilmoitinlaitteisto antaa hälytyksen pelastuslaitokselle. Palohälytyksen kuultuasi poistu viipymättä rakennuksesta.

Tulipalon toimintaohje:

- Rajoita paloa sulkemalla ikkunat ja ovet. Älä kuitenkaan vaaranna itseäsi!
- Pelasta vaarassa olevat ja varoita muita.
- Käytä poistumiseen lähinnä olevaa poistumistietä.
- Älä käytä hissiä palon aikana.
- Soita hätänumeroon 112 ja anna lisätietoja tilanteesta.
- Siirry kokoontumispaikalle.

Kokoontumispaikka: Rakennuksen takana oleva pysäköintialue

(Huomioi, että pelastustoimi voi ohjata kokoontumaan myös toisessa paikassa, jolloin tulee noudattaa heidän ohjeistustaan.)

Pommiuhkauksen toimintaohje:

- Ole rauhallinen ja kuuntele tarkasti uhkaajan antama viesti.
- Tee uhkauksesta ilmoitus hammashoitolan turvallisuusvastaaville ja hätänumeroon 112.
- Jos uhkaus on vakava tai kiireellinen, tulee rakennus tyhjentää ja ihmiset evakuoida välittömästi.
- Mene ennalta sovittuun kokoontumispaikkaan ja toimi annettujen ohjeiden mukaan.

20 VERENSOKERIN MUUTOKSET

HYPOGLYKEMIA, MATALA VERENSOKERI

Oireet:

- Heikotus
- Vapina
- Käsien tärinä
- Hermostuneisuus
- Hikoilu
- Tiheä pulssi
- Nälän tunne

Ensiapu:

- Annetaan nopeasti imeytyvää hiilihydraattia, kuten:
 - 8 kappaletta Siripiri- tai Dexal-glukoositabletteja
 - 2 ruokalusikallista siirappia
 - 1 banaani
 - lasillinen sokeripitoista mehua

HUOM! Tajuttomalle henkilölle ei saa antaa mitään syötävää tai juotavaa!

HYPERGLYKEMIA, KORKEA VERENSOKERI

Oireet:

- Korkea verensokeri
- Tiheytynyt virtsaamistarve
- Väsymys
- Jano
- Näön hämärtyminen

Ensiapu:

- Soita 112.

Jos epäilet muutoksia verensokeriarvossa, mittaa potilaan verensokeri tämän omalla verensokerimittarilla, jos mahdollista. (Viitearvo on n. 4-7 mmol/l)

21 VIERASESINE HENGITYSTEISSÄ

Oireet:

- Äkillinen kakominen tai yskiminen
- Puhumisen ja hengittämisen vaikeus
- Mahdollinen oksentelu
- Vierasesineen tunne kurkussa
- Kipu
- Kasvojen sinerrys

Ensiapu:

- Taivuta autettava reilusti eteenpäin ja tue samalla potilaan rintakehää.
- Lyö napakasti viisi (5) kertaa avokämменellä potilasta lapaluiden väliin, jotta vierasesine irtoaisi. Kehota autettavaa samalla yskimään.
- Tarkasta jokaisen lyönnin jälkeen, onko vierasesine irronnut.

- Jos lyönnit eivät auta, voidaan hereillä olevalle aikuiselle potilaalle kokeilla

Heimlichin otetta:

- Tartu potilasta takaapäin ja laita omat käsivarret autettavan ympärille. Laita kädet tiukasti yhteen ylävatsalle navan yläpuolelle.
- Vetäise ylös itseä kohti napakasti 5 kertaa, niin että vatsaontelon paine nousee, palleakaaret työntyvät ylös ja painavat ilmaa ulos keuhkoista.
- Mikäli ote ei auta, vuorottele 5 lyöntiä lapaluiden väliin ja 5 nykäisyä.
- Mikäli potilas menee tajuttomaksi, käännä hänet kylkiasentoon.
- Mikäli potilas menee elottomaksi, aloita elvytys ja soita 112.

Napakka lyönti lapaluiden väliin.

Käsien asettaminen autettavan ylävatsalle Heimlichin otetta varten.

22 VÄKIVALTAINEN ASIAKAS

Väkivaltaista käyttäytymistä laukaisevia tekijöitä:

- Erimielisyydet palvelusta tai hoidosta
- Väärinymmärrys
- Liian pitkä odotusaika ja puutteellinen tiedonsaanti
- Potilaan psyykkiset sairaudet
- Päihtymys ja huumausaineiden käyttö
- Epämiellyttävä ympäristö, kuten kuumuus ja meluisuus
- Traumaattiset tilanteet

Väkivaltaisen asiakkaan tunnistaminen:

- Sanallinen uhkailu ja haukkuminen, kiroilu ja huutaminen
- Tuijotus ja puheen lakkaaminen
- Potilaan kiihtynyt hengitys
- Lähietäisyydelle pyrkiminen
- Käsien nyrkkiin puristaminen

Toiminta tilanteessa:

- Ota mahdollisuuksien mukaan parin metrin turvaväli uhkaavaan asiakkaaseen, äläkä käännä tälle selkääsi. Jos voit, jätä itsesi ja asiakkaan välille fyysinen este esim. kalusteilla.
- Yritä paeta tilanteesta, jos mahdollista.
- Pysy itse rauhallisena ja vältä provosoimasta väkivaltaista asiakasta. Puhu rauhallisesti, selkeästi ja myötäilevästi.
- Älä tee äkkinäisiä liikkeitä.
- Älä tuijota asiakasta suoraan silmiin.
- Hälytä lisäapua heti, kun se on mahdollista.

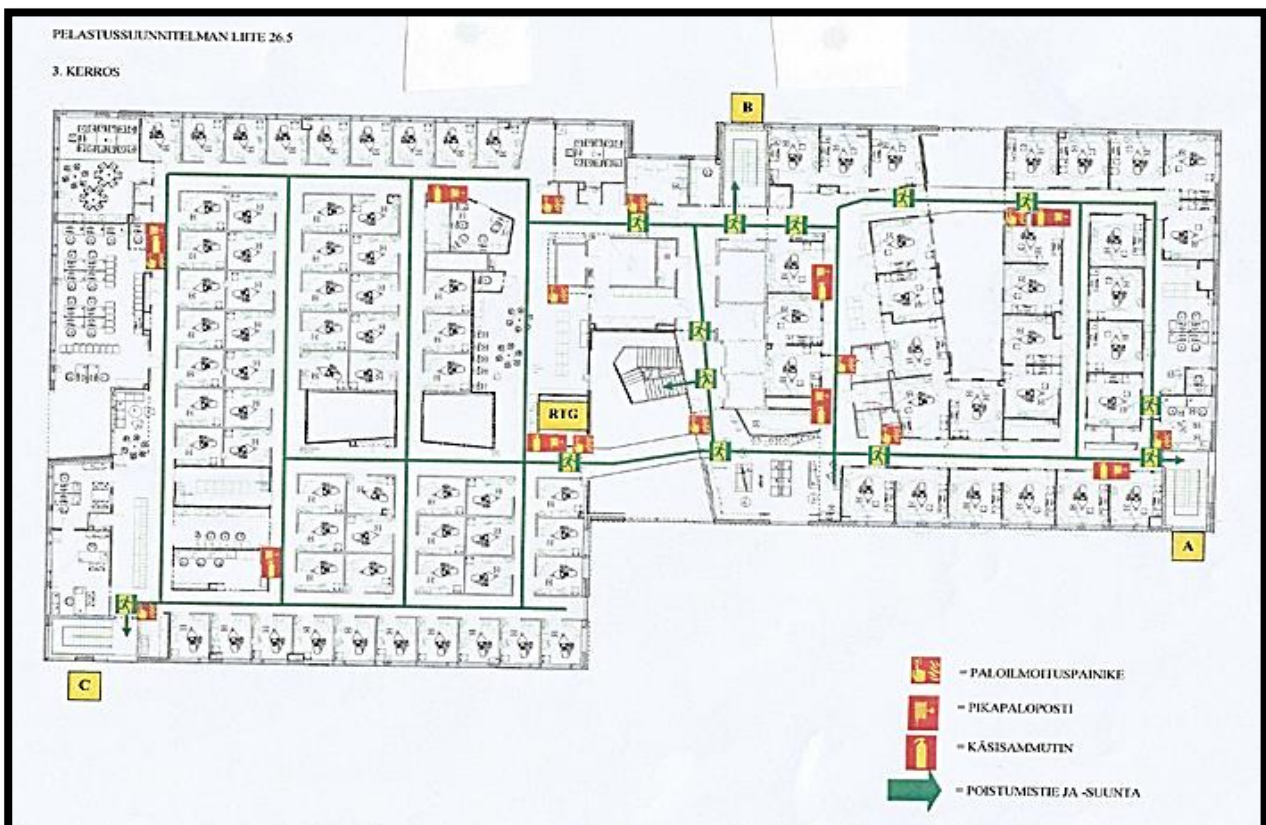
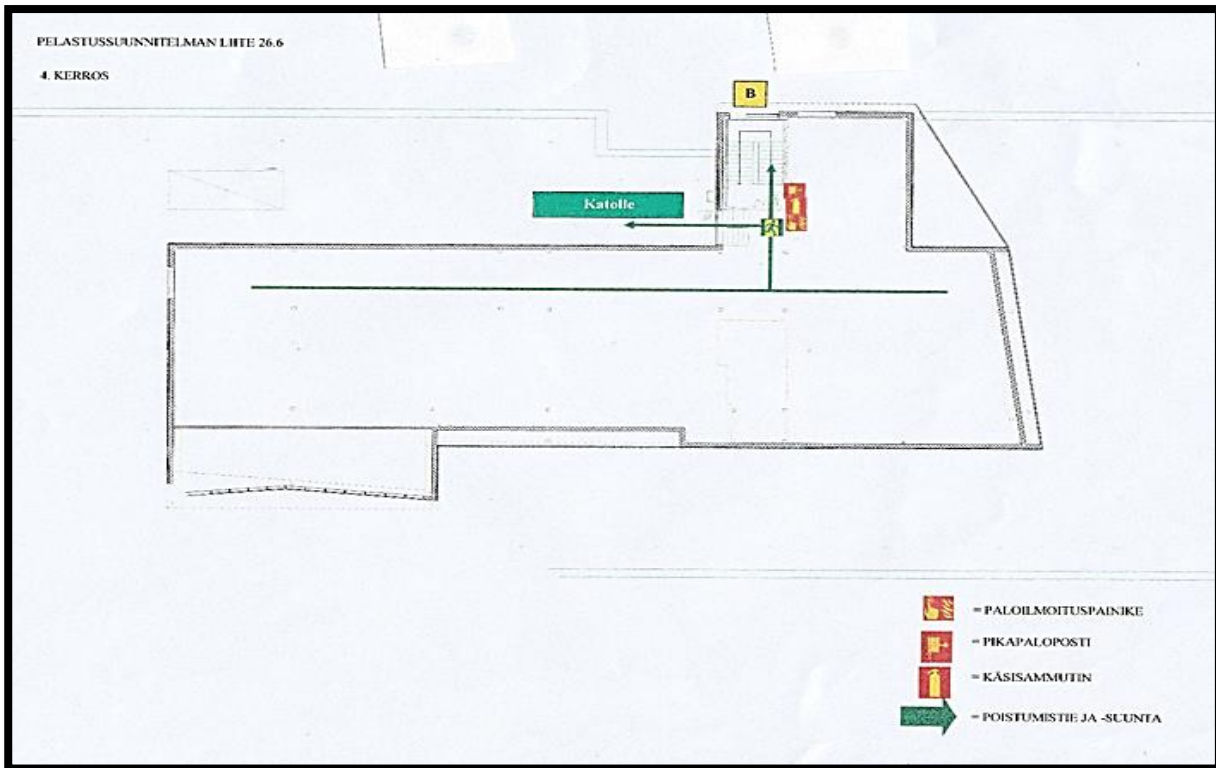
Vartijan hälyttäminen:

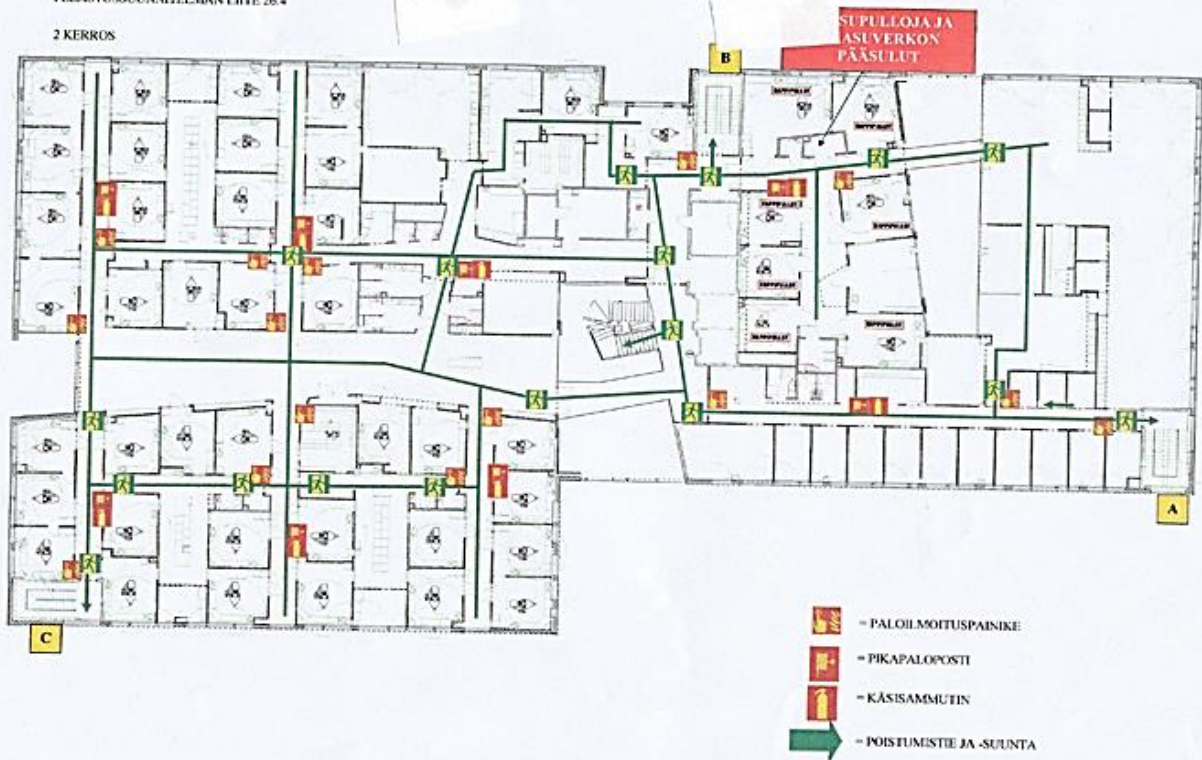
- Kiireellisessä tilanteessa **020 491 2400**
- Ei-kiireellisessä tilanteessa 020 491 3510
- Hälytyksien peruutus ja painikkeiden testaukset **020 491 2600**

Vartijan hälyttäminen.

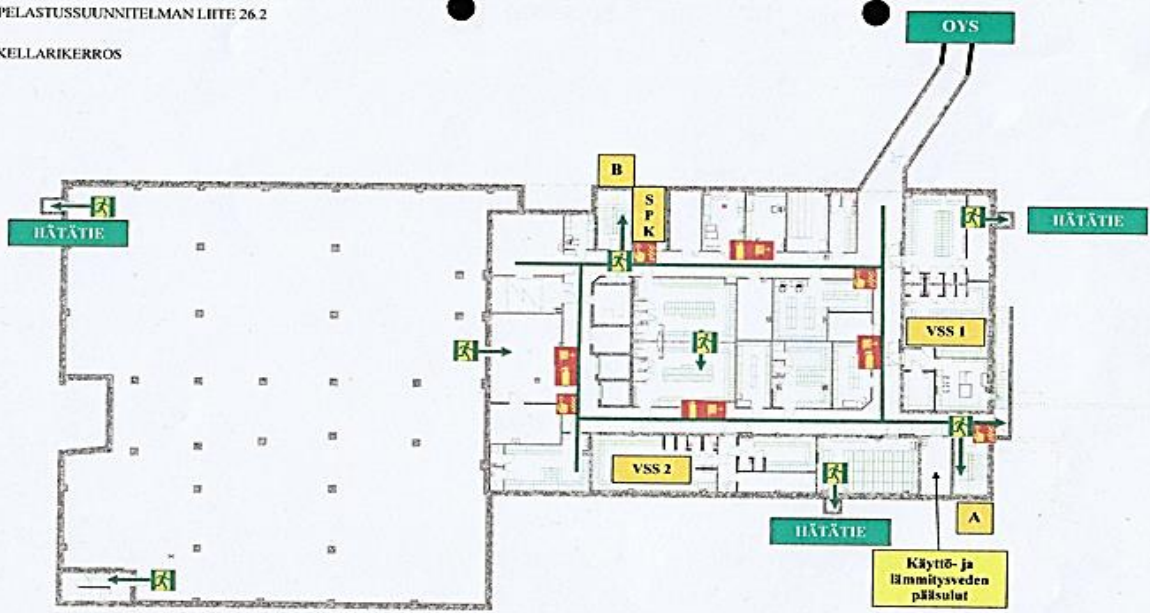
KUVALIITTEET

PELASTUSSUUNNITELMAN LIITE 26.2

KELLARIKERROS

- = PALOILMOITUSPAINIKE
- = PIKAPALOPOSTI
- = KÄSISAMMUTIN
- = POISTUMISTIE JA -SUUNTA

Hätäuloskäyntiopaste.

Opetushammashoitolan opastus lääkekaapille.

Palohälyttimien ja sammutuslaitteiden sijaintien merkintöjä.